

УДК 332.13

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ**Спаських О.Ю., аспірант**

Черкаський державний технологічний університет

В данной статье рассмотрены проблемы и направления усовершенствования политики управления региональной собственностью, концептуальные основы данного процесса и механизмы эффективного управления ним. В статье выделено несколько блоков, которые составляют структуру новой концепции, в основе которой лежит механизм целеформирования, реализованный с помощью иерархии целей. Разработанные автором концептуальные основы управления собственностью в регионе обеспечивают взаимосвязь данного процесса с налоговым, антимонопольным, инвестиционным законодательством, выводят его на качественно новый уровень управления. Предложенная процедура выбора мероприятий, которые оказывают содействие повышению эффективности управления, конкретизирует позицию государства по поводу инструментов управления и представляет собой действующий механизм изготовления управленческих решений.

In given clause is considered problems and directions of improvement of policy(politics) of management of the regional property, conceptual bases of the given process and mechanisms of effective management by it(him). In clause some blocks are allocated which make structure of the new concept, in which basis the mechanism, realized with the help of hierarchy of the purposes lays. The conceptual bases, developed by the author, of management of the property in region provide interrelation of the given process with the tax, antiexclusive, investment legislation, deduce it(him) on a qualitatively new level of management. The offered procedure of a choice of measures, which assist increase of a management efficiency, concretizes a position of the state from an occasion of tools of management and represents the working mechanism of manufacturing of the administrative decisions.

Вступ. В умовах внесення коректив у формування цільових настанов державної та регіональної політики в сфері управління власністю потребують формування нової концепції управління власністю в регіоні. У сучасному суспільстві знання може застарівати раніше соціально-економічних процесів. У ряді випадків сучасна наука не встигає за аналізом процесів, що відбуваються, отже, потрібно, щоб управління здійснювалось за заданими цілями. Це означає, що необхідно знати адекватні цілі, структури і механізм їх реалізації та закріплювати в концепції управління регіональною власністю. В межах даної статті розробка самої концепції є неможливою, однак при цьому формування нових концептуальних основ управління власністю в регіоні є цілком виправдане і необхідне.

Аналіз останніх джерел. Дослідження певних аспектів проблеми управління регіональною власністю знайшло своє відображення в численних працях провідних науковців-регіоналістів, серед яких: Б.М. Данилишин, Л.Г. Чернюк, В.І. Куценко, З.С. Варналій, А.І. Мокій, П.П. Борщевський, О.Ф. Новікова, Г.В. Осовська, С.М. Рижук, А.І. Величко та ін.

Метою даної статті є дослідження концептуальних основ управління регіональною власністю.

Формування концепції будується на взаємозв'язаних етапах наукової роботи, які вимагають застосування адекватних методів. Перший етап передбачає постановку цілей, які визначаються потребою вирішення актуальної проблеми управління, після чого, на другому етапі, відбувається всесторонній аналіз об'єкта управління з метою виявлення тенденцій в його розвитку і прогнозування макропоказників, що характеризують ступінь і динаміку розвитку об'єкта. На третьому етапі відбувається послідовне об'єднання цільових і прогнозних розробок, а також вносяться корективи, з урахуванням яких досягається баланс між прогнозними значеннями і цільовими настановами. На четвертому, завершальному, етапі відбувається розробка механізмів і методів реалізації концепції, побудова яких підпорядкована логіці послідовності, терміновості, результативності і відповідальності конкретних осіб.

Одним з інструментів цілепокладання виступає ієрархія цілей управління власністю в регіоні. Даний інструмент дає можливість забезпечити взаємозв'язок між цілями різного рівня, змісту і часового горизонту, а також їх узгодження в контексті соціально-економічних змін, що відбуваються. Ієрархія цілей управління власністю в регіоні утворює систему взаємозв'язків і взаємозалежностей, що позиціонують окремо взяті цілі в процесі їх реалізації, а також ранжують цілі за ступенем пріоритетності в контексті існуючих умов і обмежень.

Мета, сформульована на етапі цілепокладання, повинна відповідати таким вимогам:

- досяжність в осяжній перспективі;
- конкретність формулювання мети;

- вимірність в певних соціально-економічних показниках;
- нормативне закріплення цілей.

Традиційно виділяють стратегічну соціальну і загальну економічну цілі. В основі першої лежить формування в результаті управління власністю в регіоні умов для здійснення розширеного відтворення, тоді як друга передбачає забезпечення повноцінної реалізації державою своїх функцій.

Можна запропонувати розширену класифікацію цілей управління власністю в регіоні. Вона включає вираз бажаних або можливих станів об'єкта в перспективі через призму різних сфер: економічні, суспільно-політичні, соціальні, організаційні, інформаційні.

Економічні цілі управління власністю в регіоні включають формулювання стратегії управління власністю з метою створення в регіоні умов для стійкого розширеного відтворення власності і формування широкого кола конкурентноздатних виробників [1, с. 8].

Суспільно-політичні цілі визначають загальну перспективну спрямованість процесу управління власністю в регіоні [2, с. 13]. Так, в якості подібної цілі може виступати визначення вектора спрямованості процесів трансформації відносин власності у відповідності з новою соціально-економічною парадигмою. Безумовно, дана мета не повинна суперечити аналогічній меті державного управління в цілому.

Соціальні цілі управління власністю в регіоні обумовлені, в першу чергу, забезпеченням відповідного рівня якості благ, що надаються населенню державою, а також ступенем задоволеності населення цими благами. Значну роль у визначенні соціальних цілей відіграє і загальна соціально-економічна спрямованість державного управління.

На рис. 1 представлена ієрархія цілей управління власністю в регіоні.

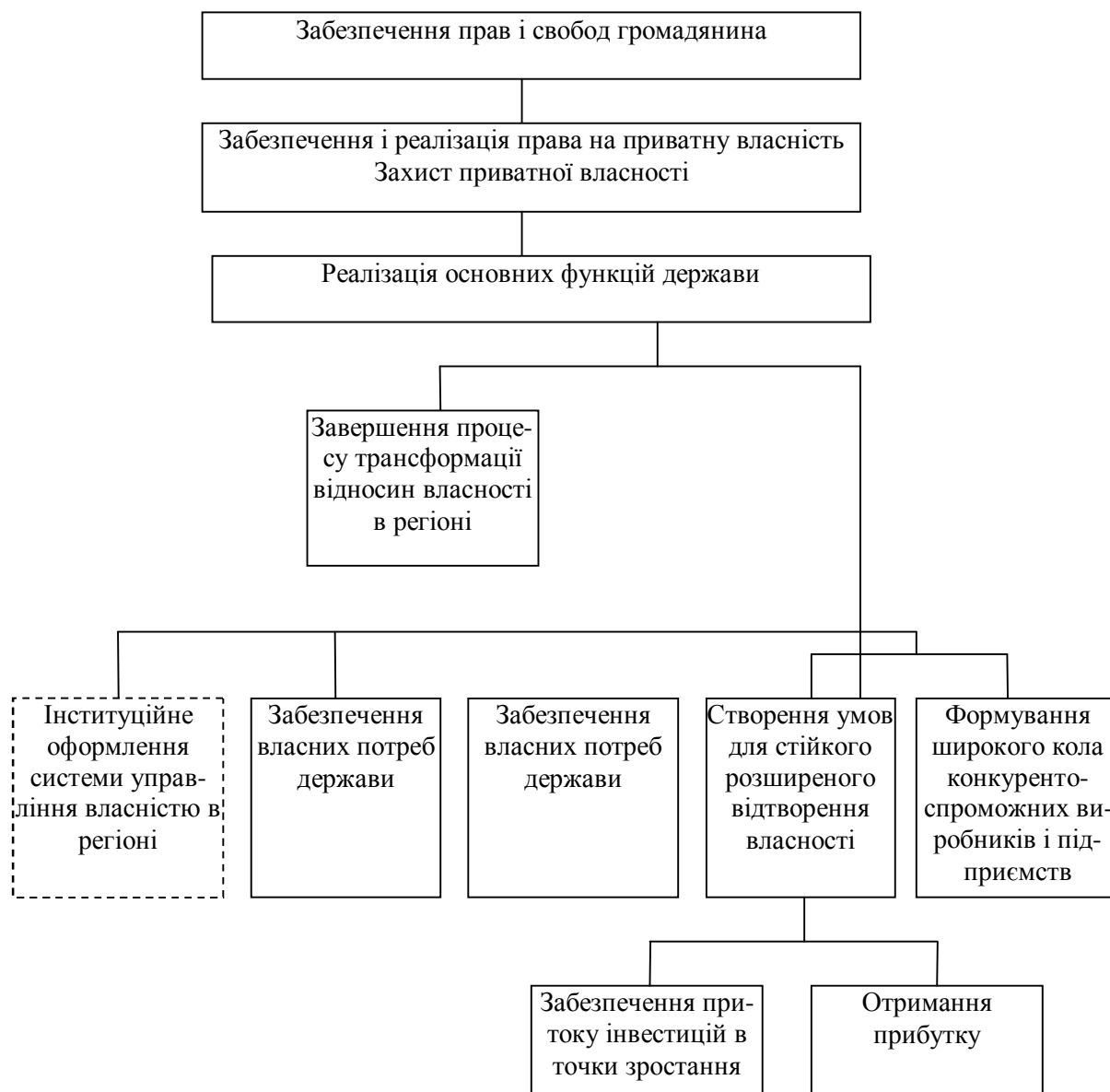

Рис. 1. Ієрархія цілей управління власністю в регіоні

Концепція управління власністю в регіоні будується на основі певної теоретичної бази. Так, з позицій вільного ринку участь держави в управлінні власністю передбачає субсидування неефективних підприємств, з погляду теорії кейнсіанства, – передбачає втручання держави в ринковий механізм з метою стабілізації, з позицій змішаної економіки участь держави в управлінні власністю необхідна для нівеляції коливань ринку.

Не слід заперечувати позитивний ефект від посилення ролі держави в регулюванні економіки регіону, яке здійснюється у тому числі й у формі участі держави у якості власника в соціально-економічних процесах [2, с. 15].

Разом із тим, ефективність державного регулювання економіки регіону шляхом підтримки певної частки державної власності може бути підірвана зайвою присутністю держави-власника в економіці. В зв'язку з цим процедура вибору об'єктів державного управління повинна бути підпорядкована чіткій логіці і проводитися на основі регламентованих критеріїв, що формують разом регіональну політику управління власністю [2, с. 14].

Структурно концепцію управління власності в регіоні доцільно представити у вигляді чотирьох блоків: блок формування, ресурсний блок, блок реалізації і блок контролю.

Блок формування концепції управління власністю в регіоні покликаний відобразити законодавчу основу, а також організаційно-методичне обґрунтування заходів щодо адаптації існуючої системи управління власністю в регіоні до соціально-економічних умов, що змінилися.

Крім того, блок формування даної концепції повинен передбачати її узгодження з державною регіональною політикою, інвестиційною, податковою, антимонопольною політикою, політикою зайнятості, а також із заходами держави щодо розвитку малого бізнесу, сфери високих технологій і фундаментальної науки.

Важливим елементом даного блоку є легітимація і формалізація організаційних структур, механізмів і процедур ухвалення рішень в рамках формованої системи управління власністю в регіоні, разом з інформаційним і прогностно-аналітичним забезпеченням відповідних рішень.

На основі групи елементів, що входять у блок формування концепції, стає можливим формування макроекономічних характеристик процесу управління власністю в регіоні, а також визначення ступеня участі держави і державної власності в цьому процесі.

Основоположні елементи існуючої системи управління власністю дозволяють забезпечувати ефективне управління лише в рамках традиційної управлінської парадигми, що не враховує тенденцій, які формуються у бік інформатизації і переважання нематеріальних об'єктів власності [3, с. 5-6]. Більш того, існуюча система діє в умовах неповної і часом неадекватної інформації про вартість активів, що спочатку спотворює показники економічної ефективності процесу управління. В зв'язку з цим ресурсний блок даної концепції покликаний повноцінно охарактеризувати об'єктну складову регіональної власності. Подібна характеристика, в першу чергу, повинна включати інвентаризацію і ринкову оцінку регіональних об'єктів власності (активів), таких як земля, водні ресурси, лісові угіддя, об'єкти нерухомості житлового і нежитлового фонду, підприємства і організації, державні заклади, дебіторська заборгованість, патенти, ліцензії та інші матеріальні і нематеріальні активи.

Потреба у всесторонній характеристиці об'єктів власності обумовлена необхідністю отримання достовірної інформації про об'єкт управління з метою вироблення і ухвалення адекватних управлінських рішень, виявлення ресурсів, які можна буде виділити для вирішення відповідних завдань, а також з метою виявлення „непрофільних” активів, відносно яких необхідна стратегія скорочення або диверсифікації.

Структура блоку реалізації концепції управління власністю в регіоні включає ряд конкретних дій, забезпечених ресурсним блоком. Серед прикладних заходів слід виділити вже згадану відмову від „непрофільних” активів, інтеграцію з приватним капіталом у формі змішаних підприємств або різних видів партнерства, участь у фінансуванні капітальних вкладень, як з боку державних, так і приватних підприємств, надання фінансової підтримки окремим підприємствам або галузям і т.п.

В узагальненому вигляді процедуру вибору конкретних заходів можна представити схематично, як показано на рис. 2.

Необхідно відзначити, що оцінка і вибір оптимального варіанту управлінського рішення з приводу управління власністю в регіоні повинне ґрунтуватися на результатах економіко-математичного моделювання і соціально-економічного прогнозування результатів реалізації тих або інших заходів з урахуванням наявних можливостей і обмежень. Слід також звернути увагу на те, що процес вибору заходів циклічний, тобто в процесі реалізації управлінського рішення щодо власності в регіоні або після досягнення поставленої на даному етапі мети відбувається перегляд цільових орієнтирів або акцент зміщується у бік істотної проблеми, рішення якої було неможливе або скрутно на попередньому етапі.

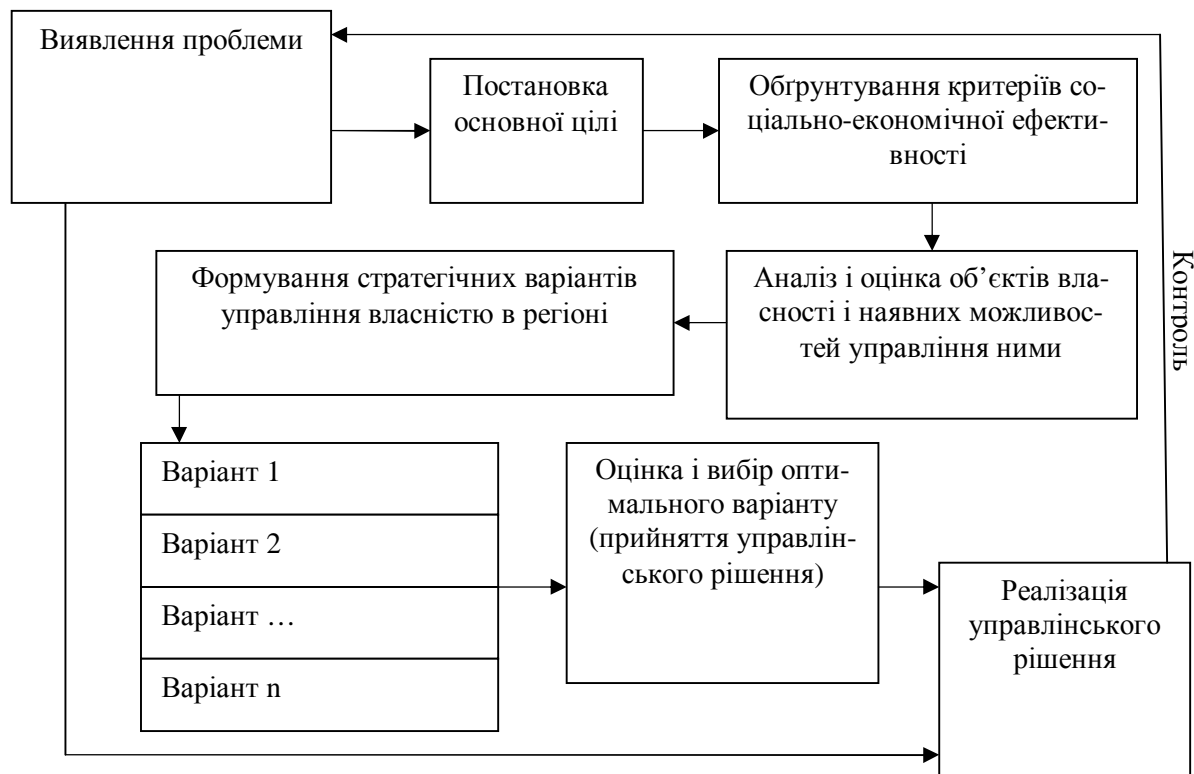

Рис. 2. Схема процедури вибору заходів з управління власністю в регіоні

Блок контролю концепції управління власністю в регіоні повинен включати заходи всестороннього моніторингу заходів, прийнятих в рамках реалізації концепції, при цьому контроль розповсюджується не тільки на реалізацію управлінських рішень, але і на процедуру їх ухвалення.

Суттєву роль в блоці контролю повинен займати моніторинг поточної ситуації у сфері процесу і результатів управління власністю в регіоні. Моніторинг виступає як інструмент регулювання політики управління власністю в регіоні, який передує виробленню і реалізації управлінських рішень [4, с. 123]. Він базується на ряді принципів:

- безперервність і протяжність процесу моніторингу в часі;
- повнота обхвату об'єкта моніторингу, яка передбачає наявність чіткого уявлення про об'єкт, його межі з метою виявлення тенденцій в розвитку різних підсистем об'єкта моніторингу й їх взаємозв'язку;
- адекватність системи моніторингу досліджуваному об'єкту;
- чітка система критеріїв оцінки розвитку об'єкта;
- наявність контролю над суб'єктами моніторингу з метою уникнення спотворень інформації, яка використовується для ухвалення управлінських рішень;

Контроль, що базується на моніторингу, повинен охоплювати ряд напрямів, серед яких:

- формування законодавчої бази відносно приватизаційного процесу, процесу становлення приватної власності, питань управління об'єктами власності різної природи;
- робота механізму управління власністю в регіоні;
- оцінка громадської думки, цінностей відносно власності та ін.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що сучасна державна й регіональна політика не сприяють повною мірою ефективному управлінню власністю у зв'язку із дискусійністю поставлених цілей і завдань, неконкретності заходів, спрямованих на підвищення ефективності. У зв'язку із цим основні цільові настанови в сфері управління власністю на регіональному рівні були переглянуті й приведені у відповідність сучасним умовам. Проведений аналіз проблем у розглянутій сфері дозволив зробити висновок про необхідність комплексного підходу до їхнього вирішення, у зв'язку із чим була запропонована система управління власністю в регіоні, що відображає взаємозв'язок основних елементів процесу управління власністю в регіоні. Основний акцент у даній системі був зроблений на методах вирішення актуальних проблем її функціонування, у числі яких пріоритетними є економічні й адміністративні.

Проведене коректування цілей і завдань управління власністю в регіоні потребує формування адекватної концептуальної основи. В статті виділено кілька блоків, що становлять структуру нової концепції, в основі якої лежить механізм цілепокладання, реалізований за допомогою ієрархії цілей. Розроблені концептуальні основи управління власністю в регіоні забезпечують взаємозв'язок даного процесу з податковим, антимонопольним, інвестиційним законодавством, виводять його на якісно новий рівень управління. Запропонована процедура вибору заходів, що сприяють підвищенню ефективності управління, конкретизує позицію держави із приводу інструментів управління і являє собою діючий механізм вироблення управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Відносини державної власності на засоби виробництва у перехідній економіці: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.01.01 / О.В. Лепіхов; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2002. – 15 с.
2. Державна власність у трансформаційній економіці України: Автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.01.01 / М.О. Камишанська; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2004. – 20 с.
3. Чечетов М. Трансформація відносин власності в Україні (правовий аспект) // Економіка України. – 2004. – № 9. – С. 4-14.
4. Хаустов Ю.И., Клинова С.П., Никитина Л.М. Собственность в транзитивной экономике. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. – 416 с.